

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

▪ cărți

**Alibašić, Ahmet - Dominique Bauer - Stephanie Müssig - Egdūnas Račius (eds.):
Yearbook of Muslims in Europe, vol. 17. Leiden, The Netherlands: Brill, 2025.**

Volumul reprezintă o resursă esențială pentru analiza dinamicii populațiilor musulmane din Europa. Conținând cercetări actualizate din 41 de țări europene, rapoartele oferă date cumulate despre activitățile semnificative, tendințele și evoluțiile din cadrul acestor comunități. Fiecare nou volum raportează cele mai recente informații disponibile despre țările vizate, oferind o imagine de ansamblu asupra datelor statistice și demografice, asupra problemelor de actualitate aflate în dezbatere publică, a schimbărilor care au loc în rețelele transnaționale, în legislație și în politicile interne ale statelor respective, și asupra principalelor activități ale organizațiilor și instituțiilor musulmane. Raportul pentru România a fost elaborat de către Adriana Cupcea. Raportul pentru Republica Moldova a fost elaborat de către Iulia-Elena Hossu.

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii, [aici](#).

**Matache, Margareta: *The Permanence of Anti-Roma Racism: (Un)uttered Sentences*.
Routledge, 2025. 380 p. <https://doi.org/10.4324/9781003630920>**

Rasismul antirom, unul dintre cele mai vechi și persistente forme de rasism din Europa, a fost neglijat în teoriile și discursul dominant. Această carte plasează rasismul antirom în cadrul istoriilor naționale și intracontinentale, precum și al cercetării globale, explorând fundamentele și manifestările sale specifice și universale, precum și interconectarea sa cu alte sisteme de opresiune.

The Permanence of Anti-Roma Racism oferă o perspectivă teoretică asupra rădăcinilor rasismului antirom, urmărindu-i geneza în sistemul sclaviei rasializate din Moldova și Țara Românească, precum și în politicile de ucideri, expulzări și interdicții de intrare practicate în întreaga Europă în Evul Mediu târziu. În plus, utilizând cadre teoretice ale opresiunilor structurale, gândirii anticoloniale și decoloniale, rasializării și intersecționalității, volumul analizează modul în care moștenirile istorice continuă să modeleze rasismul antirom ca formă durabilă și structurală de opresiune.

Ryder, Andrew - Balázs Majtényi - Frank Thomas Zsigo: *George Soros and the Roma: Praxis, Equity and Empowerment*. Palgrave Macmillan Cham, 2026. 296p.
<https://doi.org/10.1007/978-3-032-06600-8>

Timp de trei decenii, filantropul și investitorul miliardar George Soros a jucat un rol proeminent în promovarea unei viziuni a „Societății Deschise” în Europa Centrală și de Est (ECE), susținând tranziția de la etatismului comunist la democrația liberală prin măsurile sale filantropice, în special prin sprijinul acordat organizației Open Society Foundations. În cadrul acestui ansamblu de activități, un aspect important l-a constituit sprijinul și angajamentul lui Soros pentru dezvoltarea societății civile române. Sprijinul oferit prin inițiativele sale au făcut posibile dezvoltarea și consolidarea societății civile române, în special la nivel transnațional, prin pregătirea și formarea liderilor comunităților române în domeniul dezvoltării comunitare și al managementului proiectelor. Mii de persoane de etnie română au beneficiat, de asemenea, de programe generoase de burse finanțate de Open Society și Soros, finalizând studii școlare și universitare, precum și alte forme de formare profesională, contribuind astfel la apariția unor modele de urmat. Inițiativele susținute de Soros au avut o influență semnificativă și în diplomația transnațională, de exemplu în cadrul Consiliului Europei și al Uniunii Europene, jucând un rol important în dezvoltarea unor politici precum „Deceniul Incluziunii Romilor” sau Cadrul UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor.

■ reviste, articole

Gidó, Attila: Hungarian anti-Roma discourse and state violence in Northern Transylvania, 1940-1944. *Southeast European and Black Sea Studies*, 2025, 1-18.
<https://doi.org/10.1080/14683857.2025.2600213>

Obiectivul acestei analize este de a evalua perioada în care discursul public împotriva romilor din nordul Transilvaniei s-a radicalizat și s-a orientat către argumentații de natură rasială. Analiza prezintă cele mai importante caracteristici ale discursului și locurile în care acesta a fost produs, apoi compară caracteristicile sale cu cele ale discursului antisemit rasializat din epocă. O secțiune separată este dedicată problemei violenței împotriva romilor dirijate de stat cu scopul de a demonstra legăturile dintre ostilitatea discursivă și manifestările sale sub forma acțiunilor coordonate de oficialii guvernamentali.

Kiss, Tamás - Tibor Toró: Oktatási monitor I. Kisebbségi jogok a romániai magyar nyelvű oktatásban. [Monitor educațional I. Drepturile minoritare în sistemul educațional cu predare în limba maghiară din România]. *Studii de atelier. Cercetarea minorităților naționale din România / Working Papers in Romanian Minority Studies / Műhelytanulmányok a romániai kisebbségekről*, nr. 73, 2

025, ISPMN, Cluj.

Studiul oferă o evaluare a educației în limba maghiară din România. Folosind date primare despre unități educaționale colectate în perioada mai-iulie 2024 de către Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale (ISPMN), Institutul Bálványos și Transylvania Inquiry – cu sprijinul Institutului „Tom Lantos” și al Institutului de Politici Publice din Sfântu Gheorghe – studiul analizează principalele dimensiuni ale educației minoritare: infrastructura educațională, utilizarea limbii în activitățile extracurriculare, peisajul lingvistic și inegalitățile de acces la oportunitățile educaționale.

Studiul integral poate fi vizualizat pe pagina web ISPMN, [aici](#).

Turda, Marius - Bolaji Balogun: The Racialization of Roma as ‘Black’ in Interwar Romania and Beyond. *Slavic Review*, vol. 84, no. 3, 2025, 546-54. <https://doi.org/10.1017/slr.2025.10264>.

Articolul abordează subreprezentarea conceptului „balckness” în cadrul studiilor critice asupra albității (Critical Whiteness Studies – CWS), care s-au concentrat în mod tradițional pe Statele Unite, Europa de Vest, Caraibe și America Latină. În pofida apelurilor la o extindere globală, CWS a analizat până acum în mod insuficient modalitățile prin care persoanele percepute ca fiind „negre” au fost excluse din comunitatea națională idealizată în Europa Centrală și de Est (ECE). Marginalizarea categoriei asociată cu „balckness” a influențat profund debaterile privind apartenența națională de-a lungul secolului al XX-lea și continuă să modeleze discuțiile despre rasă în regiune și astăzi. Articolul examinează semnificația conceptului „balckness” în special prin prisma rasializării comunităților rome în România interbelică, dar și în alte spații din ECE, contestând totodată reprezentarea acestei regiuni ca fiind omogenă și exclusiv albă.

Vincze, Enikő - Ioana Florea: The ‘launching grounds’ of housing financialisation: public housing programmes with social legitimisation in Romania. *International Journal of Housing Policy*, 2026, 1-26. doi.org/10.1080/19491247.2025.2609560

Lucrarea examinează rolul statului în stabilirea treptată a „bazelor de lansare” ale financiarizării locuirii prin programe publice de locuințe, legitimize ca răspuns la nevoi sociale, în contextul transformărilor capitaliste de după 1990 în Europa Centrală și de Est. În ultimele trei decenii, concomitent cu dezmembrarea regimului socialist al locuirii, statul român a dezvoltat programe specifice de locuințe care au promis îndeplinirea unor obiective sociale prin abordarea nevoilor persoanelor cu venituri reduse, ale cuplurilor tinere și familiilor rome, ale cumpărătorilor aflați la prima achiziție fără resurse suficiente, precum și ale familiilor aflate în risc de a-și pierde singura locuință prin executare silită. Aceste programe au facilitat expansiunea piețelor imobiliare, a instrumentelor financiare (în special a creditelor ipotecare), a unor logici precum transformarea locuinței în activ, reducerea riscului și valorificarea garanțiilor (sechestrul asigurător), precum și a unor actori (în special bănci occidentale) în sectorul locuirii înțelese pe larg. Prin

contextualizarea și urmărirea lor cronologică, argumentul susține că „bazele de lansare” ale financiarizării locuirii create prin programele analizate au fost integrate în transformările regimului locuirii. Mai mult, arată cum aceste transformări sunt legate de ciclurile economice de-a lungul timpului, oferind oportunități diferite pentru avansarea financiarizării într-o țară care a fost recent ridicată de către Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) de la statutul de piață de capital „de frontieră” la cel de piață emergentă. Acest parcurs analitic reprezintă contribuția articolului prezent la dezbaterile actuale privind formele variate ale financiarizării locuirii (sociale).

■ proiecte, rapoarte de cercetare

Bayraklı, Enes - Farid Hafez (eds.): *European Islamophobia Report 2024*. Leopold Weiss Institute, 2025.

Cea de-a zecea ediție a European Islamophobia Report (EIR 2024) marchează un deceniu de cercetare sistematică și independentă privind rasismul anti-musulman în Europa. Raportul din 2024 pune în lumină dimensiunile multifacetate ale rasismului anti-musulman, de la legi discriminatorii la crime/atacuri motivate de ură; examinează modul în care aceste dinamici subminează drepturile și libertățile fundamentale și subliniază apelul la intervenții urgente și sistematice pentru combaterea acestei forme de rasism. În ansamblu, EIR 2024 conturează un tablou profund alarmant. Rasismul anti-musulman nu s-a diminuat, dimpotrivă, s-a intensificat și s-a normalizat în aproape toate domeniile vieții publice. Raportul pe România a fost elaborat de către Adriana Cupcea.

Raportul integral poate fi vizualizat [aici](#).

Cazan, Marius- Gabriel Stan (coord.): Ghid metodologic pentru predarea disciplinei „Istoria evreilor. Holocaustul”. Educația despre Holocaust ca interogație despre umanitate. Metode, resurse și aplicații. București: Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, 2025.

Ghidul metodologic, completează într-o manieră eficientă și practică manualul pentru clasele a XI-a/a XII-a, „Istoria Evreilor. Holocaustul”, proiectat la Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel” de o echipă coordonată de Alexandru Florian, Daniel Boboc, Nicolae Drăgușin, Petre Matei, Florin Petrescu, Gabriel Stan și Măriuca Stanciu.

Ghidul poate fi vizualizat pe pagina web INSHR-EW, [aici](#).

Roma Civil Monitor: *Civil society’s assessment of the implementation of the National Roma Strategic Frameworks in the EU Synthesis report*. Luxembourg: Publications

Office of the European Union 2026.

CEU Democracy Institute a publicat un raport de sinteză care evaluează, pe baza contribuțiilor societății civile din statele membre, modul în care cadrele naționale strategice pentru romi sunt implementate în practică. Documentul reprezintă un rezultat major al inițiativei Roma Civil Monitor (2021-2025), coordonată de CEU în parteneriat cu ERGO Network, Fundación Secretariado Gitano și European Roma Rights Centre, cu sprijinul Comisiei Europene. Prin mobilizarea a peste 120 de organizații din 25 de state membre, mecanismul a asigurat o monitorizare independentă, paralelă raportării oficiale.

Raportul integral poate fi vizualizat pe pagina web a proiectului Roma Civil Monitor, [aici](#).

■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.